

**Kalaallit Nunaanni
Tusagassiuutit
pillugit
Aaliangiisartut**

Ukiumoortumik nalunaarut

2022

Imarisaanut takussutissiaq

Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut	3
Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut katiteneri 2021-2025.....	5
Suliat ataatsimut takussutissartai sulianillu aalajangersimasunik tulleriarineq.	6
2022-3912 – [Naammagittaalliortoq] illuatungeralugu Sermitsiaq.....	7
2022-24905 – [Naammagittaalliortoq1] og [Naammagittaalliortoq2] illuatungeralugu Sermitsiaq	15

Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut

Tusagassiuisarnermi akisussaassuseqarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaat nr. 17, 19. november 2007-imeersoq (tusagassiuisarnermi akisussaassuseqarneq pillugu inatsit) naapertorlugu Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartunik (Tusagassiiinermut Aaliangiisartut) toqqaasarput, inatsisileritooq ilaasortallu arfinillit aammalu allattoqarfik. Inatsisileritooq ilaasortallu arfinillit tamarmik sinniisoqarput.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut suliani makkunani aaliangiisarput:

- 1) Tusagassiornermi ileqqorissaarnissamik maligassiissutit unioqquutillugit saqqummiisoqarsimanersoq, tak. § 34.
- 2) Kapitali 6-imi malittarisassat naapertorlugit tusagassiuut pisussaannersoq, akerliliineq saqqummiutissallugu, tassunga ilanngullugit akerliliinerup imarisaanut, ilusaanut inissisimaneranullu tunngasut..

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut siulittaasuata itigartissinnaavai:

- 1) Naammagittaalliutit, aalajangiisartut susasaqarfigisaannut ersarissumik ilaangitsut, tak. imm. 1, imaluunniit ersarissumik tunngavissaqanngitsut.
- 2) Inunnit, suliffeqarfinnit il. il. naammagittaalliutit, pissutsit naammagittaalliutigineqartut pillugit inatsisitigut soqutisaqartuunngitsuneersut.
- 3) naammagittaalliutit naammagittaalliornissamut piffissaliussamik eqquutsisisimanngitsut, takuuk. § 34, imm. 2 imal. imm. 3, imal. § 40.

usagassiuutit pillugit Aaliangiisartut namminneerlutik suliaq qaqissinnaavaat, taanna pingaaruteqarpat imaluunniit tunngaviusumik pingaaruteqarpat. Taamaattoqartillugu innarlerneqartumit oqaaseqaammik piniartoqassaaq tusagassiummiillu naammagittaalliummi pineqartumit oqaaseqaammik piniassapput.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartuni ilaasortaq naammagittaalliutip suliarineranut akuusinnaangilaq tusagassiummut pineqartumut attuumassuteqaruni, imaluunniit allatigut pissutsit imaappata, ilaasortap suliamut immikkut soqutigisaqartuunnginnera apeqquserneqarsinnaalluni. Taasinermi amerlanerussuteqarnikkut patsisitalersukkamik aaliangiinertut ilusilerlugu aaliangiissapput, illuatungeriit akornanni isumaqatigiissuteqarnikkut inaarisoqanngippat. Taasinermi naligiittoqartillugu, siulittaasup taasinera aaliangiisuussaaq. Isumaqatigiinngissutaasoq aaliangiinermut tamanit isumaqatigiiffiunngitsumut ilanngunneqassaaq.

Matumunnga Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut tusagassiuutip naammagittaalliutigineqartup aaqqissuisua peqqusinnaavaat aaliangiineq piaarnerpaamik saqqummiuteqqullugu, Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut ersarinnerusumik aaliangersagaattut annertussusilerlugu. Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut aaliangernerata saqqummiunneqarnerani, oqaasertaliussanik ilaqartinneqassanngilaq, nammaginarumillu piumasarineqarsinnaasumik ersarissuseqassalluni.

Tusagassiuutit pillugit aalangiisartut aalajangigaat allaffissornikkut oqartussaasumut allamut suliaannngortinneqarsinnaangilaq.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut suliatik pillugit, Naalakkersuisunut ukiumoortumik nalunaarusiortassapput. Nalunaarut avammut saqqummiunneqassaaq, tak. § 51.

Attavigiuk:

Kalaallit Nunaanni Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut
c/o Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu
Naalakkersuisoqarfik
Imaneq 1 A,
Postboks 1029
3900 Nuuk
Oqarasuaat +299 34 57 41
E-mail: pressenaevn@nanoq.gl

Kalaallit Nunaani Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartut katiternerit 2021-2025

Innersuussisut:

Naalackersuisoq:
(Siulittaasumik
qinersineq)

Kalaallit Nunaanni
Tusagassiortut
Peqatigiiffiat:

Aaqjissuussinermi
aqutsisut:

Kattuffiit:

Ilaasortaq:

Kirsten Thomassen
(Eqqartuussisuuneq)

Karsten Sommer
Dorthe Olsen

Poul Krarup
Alice Sørensen

Aqqaluk Brandt Johansen
Peter Jensen

Sinniisussaq:

Morten Nornild
(Rigsombudsmandenimi
pisortarp tullersortaa)

Else Løvstrøm
Mads Pedersen

Inge S. Rasmussen
Jens Thorin

Bia Andersen
Rosannguaq Rossen

Suliat ataatsimut takussutissartai sulianillu aalajangersimasunik tulleriiaarineq.

Tusagassiuutit pillugit Aaliangiisartunut saaffiginnissutigineqarsimasut tamarmik uani allanneqassapput. Taamaallaalli ataani saaffiginnissutit suliarineqarsimasut kisimik atuarneqarsinnaapput. Suliat tamarmik kinaassutsimik isertuussanngortinneqassapput.

2022-mi tusagassiuinermut aalajangiisartut pingasunik naammagittaalliutinik tigusaqarsimavoq taakkunani marluk malitseqartinneqarnikuullutik. Maluginiarneqassaaq saagit marluusut ataasiinnarmik suliap normoqarmata imminnulli attuumassuteqaratik.

Suliaq 2022-3912 – [Naammagittaalliortoq] illuatungeralugu Sermitsiaq.AG
Suliaq 2022-3912 – [Naammagittaalliortoq] illuatungeralugu Sermitsiaq
Suliaq 2022-24905 – [Naammagittaalliortoq1] og [Naammagittaalliortoq2]
illuatungeralugu Sermitsiaq

AALAJANGIINEQ:

Kalaallit Nunaanni Tusagassiinermut Aalajangiisartunit ulloq 5. januar 2023-imi oqaatigineqartut

suliami 58-11

Suliap normua 2022-3912

[Naammagittaalliortoq]

illuatungeralugu

Sermitsiaq

[Naammagittaalliortoq] Sermitsiaq-mi ulloq 28. oktober 2022-imi allagaq saqqummiussimasaa pillugu naammagittaalliuuteqarpoq. [Naammagittaalliortoq] isumaqarpoq allagami tusagassiortuunermi maleruagassat pitsaasut malinneqarsimanngitsut.

Suliap saqqummiunneqarnera

Sermitsiaq ulloq 28. oktober 2022 quppernemi 28-29 allagamik ”Takornariat nunarsuarminut kingornussassaqaarfinnut takuniaanerminnut akiliisariaqarput”mik qulequtserneqarsimasumik saqqummiussivoq. Allagap ataani ima allagalerneqarsimavoq: ”Pissutsit ullumikkutut itsillugit nunarput akiliinissamik piunasaqaatitaqanngitsumik nammineerluni tigooraaginnarfissarujussuuvoq, Kujataani sumiiffimmut aqutsisoq aamma park rangeri uparuaavoq”

Allakkami [Ateq1] [Nuna immikkoortortaq1]-mi umiarsuit takornariartaatit pillugit apersorneqarsimasutut allaqqavoq. Taakku apeqqutit [Ateq1] akisassai qallunaatuinnaq apeqqutigineqarput taamaasillutillu qallunaatut akineqarlutik.

[Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummiunneqannginnerani Kalaallisut qallunaatullu atuaqqissaarneqaqqaarnissaa piunasarisimavaa.

Allagaq apeqqutillu Sermitsiaq-mit kalaallisut nutserneqarsimapput. Allagaq oqaatsini marlunni aviisimi saqqummersitami ataatsimi saqqummiunneqarsimavoq, qallunaatoortaa kalaallisoortaanit tullinnguuttut inissinneqarsimalluni.

Kalaallisut saqqummiussami qorsummik tunuliaqutilimmik allannertalerneqarsimavoq. Tassanilu allaqqavoq allaaserisaq qallunaatut allaqqaarneqarsimasoq, taamatullu Sermitsiaq kalaallisut nutserneqarsimaneranut akisussaaffimmik tigumminittuusoq.

Illuatungeriit isiginnittariaasaat

[Naammagittaalliortoq]-p isiginnittariaasaa

[Naammagittaalliortoq] 1. november 2022-meersumi naammagittaalliummi allassimavoq, allagap oqaaseqaataa aammalu pilersinneqarneranut suliap ingerlanneqarnera, tassani Sermitsiaq kalaallit oqaasianut ataqqinninnginnerujussuarmik takutitsimmat, tamannalu pingaartumik inissisimasussaasimagaluarnera, allakkap kalaallisoortup pilersinneqarneranut paasissutissat amigarnerat, akuerisassaangitsumik nutsernerlugaanera tassuunatigullu naqqiisutissanik tunniussinissamat periarfissinneqarsimannginneq. Naggattullu akisussaaffiup kukkusumik inissinneqarsimaneranut aammalu ajornartorsiutip qanoq annertussusaanut akuersaannginnermut tunngatillugu naammagittaalliuutigineqarpoq.

Ulloq 20. september 2022 missaani [Aaqqissuisoq]-ip apeqqutit qallunaatut nassiuppai. Ingerlaneq tamaat qallunaatoorpoq, aamma tamanna ajunngilaq. Suliap ingerlarnga pillugu oqaaseqartoqanngilaq, kalaallisut

nutserneqartussaanera pillugu assinganilluunniit eqqaasaqartoqarani.

[Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummersinneqannginnerani kalaallisut nutsernera takoqqaarumavaat. Qallunaatut allagaq nutserterneqareernerata kingorna [Aaqqissuisoq]-imut ulloq 26. okt nassiunneqarpoq. Piffissaliusseq eqqarsaatigalugu qallunaatut allanneq aammalu allannguinerit assigiinngitsut eqqarsaatigalugit qaammat ataaseq sinnerlugu aammalu sapaatip akunnera ataasermik ilaqqillugu atorneqarsimavoq.

Qallunaatut allannguinerit kingulliit pereermata ulloq taanna nal. 13:34

[Naammagittaalliortoq]-p kalaallisoortaa tiguaa, ullorlu taanna nal.

16:00 nallertinnagu allakkat kalaallisoortut qallunaatoortullu saqqummiunneqarnissaanut naqiterneqartussanngorlugit nassiunneqartussaallutik. Taamaasillutik akunnerup affaanaa piffissaralugu kalaallisut allakkiami naqqiisinnaatitaallutik, tamannali iluamik naqqiilluarsinnaanissamut naammanngilaq.

Kalaallisoortaanii oqaatsit (taaguutit) UNESCO pillugu atorneqarneq ajortut atorneqarsimapput. Oqaaseqatigiiaat ataasiakkaat paasisassaannngillat aamma malunnartumik qallunaatuumiit kalaallisut sukkaannaq nutsigaarpasinnerat takuneqarsinnaavoq. Oqaatsit ataasiakkaat kukkoqqinnaarput.

[Naammagittaalliortoq]-p allagaq kalaallisoortoq tigummagu [Aaqqissuisoq1] saaffigineqarpoq, allagaq taama isikkoqartillugu saqqummiunneqarsinnaanera akuersarneqarsinnaanngimmat, taamaattoqassappallu [Ateq2]-ip aqqa peerneqassasoq. Nalunaaqutaq 16:00-mut qanillisorlu, aaqqissuisoq [Ateq2]-imut sianerpoq oqaatigalugu paasisinnaanagu sooq nutsernera akuerisinnaanngikkaat.

Piffissaq qanillimmat akuereqqullugu tuaviusaarivoq. [Ateq2]-ip isumani allannngunngilaa, taamaammallu piumasaralugu allagaq saqqummiunneqassappat atini peeqqullugu. Qanorluunniit inissinniaraluarunikku kalaallisut oqaaseqaataasut [Naammagittaalliortoq]-miit oqaaseqaataanngimmata.

Aammattaaq [Ateq2]-ip aaqqissuisoq [Aaqqissuisoq2] paasitippaa [Ateq1] attavigineqassasoq paasiniallugu taassuma kalaallisoortaa akuerisinnaanera. [Ateq1]-ili attavigineqanngilaq, aqaguanilu [Ateq2]-ip Sermitsiaq-p aaqqissuisuanut sianermat aaqqissuisup ilisimatippaa [Ateq1] attavigineqarsimanngitsoq qallunaatuaa akuerineqareermat.

Tamassumap ingerlarngata Pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq, punkt 3-mut unioqqutitsineruvoq, tassani ersermat: ”.Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersorneqartooq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.”

[Naammagittaalliortoq]-p [Aaqqissuisoq1]-imut allakkap kalaallisoortaa suli akuerineqanngitsoq saqqummiunneqarsimaneranut naammagittaalliormat, [Aaqqissuisoq1] akivoq taamatut pisoqarsimanera ugguaralugu, kisianni [Naammagittaalliortoq] nammineerluni kalaallisut akissummik nassiussiinnarsimasinnaagaluartooq. Peqatigiiffilli paasitinneqarsimanngilaq kalallisut akisinnaatitaalluni aammalu kalaallisut akissutit nutserneqartussaanagerat pillugu paasitinneqarsimanani.

[Aaqqissuisoq1]-ip [Naammagittaalliortoq]-p kalaallisut nutserneqarsimaneranut tunngatillugu naammagittaalliutaanut akimmat, akissutaa ima atuarneqarsinnaavoq Sermitsiaq-p suliap ingerlanneqarsimaneranut ajornartorsiummik takunnissinnaanngitsut.

[Naammagittaalliortoq]-p paasiuminaatsippaa [Aaqqissuisoq1] ukiuni arlalini tamaani sulinikuutilluni oqaatsitsinnut pingaartitsinnginnera pillugu naammagittaalliortunik paasinnissimanginnera. Tassami nutsikkat annerpaat nutsernerlugaasarmata kalallillu amerlanerit qallunaatut atuarsinnaammata Sermitsiaq-mi qallunaatut allassimasut atuarneqarnerusartut. Oqaatsitsinnut innuttaasunullu tamanna ataqqinninnginnerujussuuvoq.

Sermitsiaq-p isiginnittariaasaa

Sermitsiaq ulloq 22. december 2022-imi akissummi ima allassimapput:

”Sermitsiaq isumaqarpoq, naammagittaalliut paatsooqatigiinnermit aammalu oqaluulluanniginnermit pisimasoq.

Allagaq pinngorpoq, aaqqissuisoqarfiup Kalaallit Nunaanni Unesco-ni pingasuusuni sulisut Islandimi umiarsuit takornariartaatit pillugit pikkorissariartornerat paasimmagu.

Tamanna tunngavigalugu pinngortitami nakkutilliisut ilaat

isumaqatigiissutigiffigineqarpoq, Kalaallit Nunaanni umiarsuit takornariartaatit pillugit tikittarnerat alaaserineqassasoq ingammillu Unesco-mi piffinnut tikittartut sammineqassasut.

Utaqqiisaasumillu inerneraa, Unesco-qarfiit immikkut allagaqaatigineqassasut.

Aaqqissuiviup apeqqutinik sanavoq taakkulu piffinnut assigiinngitsunut nassiunneqarlutik.

Attaveqaqatigiinneq qallunaatut ingerlanneqarmat apeqqutittaaq qallunaatut tunniunneqarput.

Piffiit tamarmik akisinnaanissaannut periarfissinneqarput aamma kingusinnerusukkut malitsinik apeqqutinik piffiit ilaat nassinneqarlutik.

Tamarmik qallunaatut akipput.

Inerneraa allakkat pingasut Unesco piffini assigiinngitsuni umiarsuarnik takornariartaatitigut takornariaqarneq pillugu allakkiat, pissanganangaartut.

Taakkuli tamaasa qallunaatut allassimapput.

Imarisaasut Unesco-mi piffiit assigiinngitsut ilusilersorlugit, oqaasertalersorlugit aalajangeeqatigiiffigaat.

Arlaataluunniit apeqqutit kalaallisut perusullugit imaluunniit kalaallisut akerusunnerarlugit piumasaqaateqanngillat.

[Nuna immikkoortoq1]-mi Unesco piffianeersunit allagaq qallunaatoortup kalallisut nutserneqarsimanagera takujumaneqarsimavoq.

Kingusissukkut nutserneqarnera pissutaalluni aatsaat sapaatip akunnera taanna aatsaat pingasunngornermi nalunaaqutaq ataatsinut nassiussinnaasimavaat, sapaatip akunnerani tassani tallimanngornermi aviisimiittussa, aviisilu sapaatip akunnera tassani pingasunngornermi naqiterneqarnissaminut nassiunneqareertussaalluni.

[Nuna immikkoortortaq1]-mit ilaasut allagap kalaallisut nutserneqarsimanagera naammaginnartinnagu oqaaseqaatigisimasaminut aqqitik ilaatikkumanngilaat. Taama qisuariarneq aqqissuisunit tupaallaatigineqarpoq.

Ilaasut [Nuna immikkoortortaq1]-meersut nammineerlutik qallunaatut allaaserinneqataapput. Aqqissuisullu suna kalaallisut ajornersaq sunalu naqqitassaanersaq paasiniarsimagaluarpaat. Iluatsinngilaq.

Ilaasut allakkap kalaallisoortaanik naqqiisinaanissaminut piumasaqarsimapput taamaangippat namminneq aqqitik ilaatikkumanagit.

Aviisi pilersaagaareermat quppernerit allannngortinneqarsinnaasimangillat. Aaqqissuisullu aqutsisuata aalajangerpaa allagaq saqqummiunneqassasoq qallunaatuaa ilaasumit [Ateq1]-imit akuerisaareernikummat.

Aaqqissuisut nalunaarutigaa, Sermitsiaq allakkami nalunaarumaartoq aaqqissuisut allakkap kalaallisuunngortinneqarneranut akisussaasuusut taamaasillutillu qallunaatut akisimasunit tamanna akisussaaffigineqanngitsoq.

Aaqqissuisuttaaq ajuusaarutigaa kalaallisut naqqiineq pitsaanerusumik piumasarineqartutullu pisimanginnera.

Naammagittaalliummittaaq erserpoq aaqqissuisunit Unesco-mut taaguutitik eqqornerusunik atuisoqarsinnaasimagaluartoq.

Aaqqissuisuttaaq tamanna anguniarusukkaluarpaat taamaattorli aaqqissuisunit tusagassiteqarfiullu nutserisuanit taakku taaguutit ilisimaneqanngillat, qutsatsigissagaluarpaallu Unesco piffiinit taakku taaguutit saqqummiuttuugunikkit tusagassiortunullu nassiullugit.

[Naammagittaallioraq]-p naammagittaalliutimini allakkami oqaatsit ilaat paasinangitsuuneri, oqaatsit ilaat kukkusuuneri aammalu ataasersiutit gasseersiutillu kukkusumik atorneqarsimani naammagittaalliutigaa. Ajorluartumik [Naammagittaallioraq] naammagittaalliutiminni assersuutitik ilanngussisimangilaq Sermitsiaq-lu naqinnerliukkat tamakkerneqarsimangippata ajuusaarutigiinnarsinnaavaa.

Unesco-mi piffinnut allanut assinganik ajornartorsiuteqartoqanngilaq.

Ajornartorsiut tamanna pinngitsoortissinnaagaluarparput kujataanit ilaasut apeqqutit kalaallisut piumasimasuugunikkit aamma akissutitik kalaallisut nassiussimasuugunikkit.

Tamannalu ataqpeqqinnaarusupparput ilumoormammi kalaallit oqaasii oqaasiusut pingaarnerit.

Sermitsiaq-p ajuusaarutigaa, [Naammagittaalliortoq] misigitissimagutsigu Sermitsiaq-p kalaallit oqaasiinik ataqqinninngitsugut. Sermitsiaq-p soorunami kalaallit oqaasii ataqqivaat taamaammallu nutserisunik ilinniarsimasunik sisamanik atorfinitsitsisimallutik. Aaqqissuisut nutserisullu akunnerit 1-2 sioqqullugi naqinnerlutanik aaqqissuisarput taamaasilluni aviisi kukkuneqannginnerussammat.

[Naammagittaalliortoq] naammagittaalliummini allaappoq ”pisuutineq”, oqaasiunngitsoq, taamaattorli isumaqarpugut pisuutitsineq pineqartoq oqaaseq ”pisuu-”-mik aallartimmat tamannalu pisuunermik aallaaveqarunarluni. Ajuusaarutigaarput taannartaa paasisimangikkutsigu taamaasillutalu akilluarsinnaanata.”

Tusagassiinermut Aalajangiisartut tunngaviliissutaat aalajangiinerallu

Aalajangiinermi ilaapput

Kirsten Thomassen, Alice Sørensen, Karsten Sommer aamma Peter Jensen

Pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq pillugu maleruagassiani punkt A, nr. 3-mi ima allassimavoq, paasissutissat arlaannut ajoqusiinnaasut, nikanarsaataasinnaasut tatigisaanermilluunniit annikillisisinnaasut saqqummiutilersinnagit immikkut ittumik misilinneqartassapput, pingaartumik pineqartumut saqqummiunneqarnerisigut. Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersoneqartoq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.

[Naammagittaalliortoq] allappoq, pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq pillugu maleruagassianik unioqqutitsisimasoq, kalallit oqaasii allagamik suliaqarnermi ataqqineqarsimangitsut. Aammattaaq [Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummiunneqannginnerani Kalaallisut atuaqqissaarneqaaqaarnissaanut piffissamik naammattumik tunineqarsimanginnera ajornartorsiutaavoq.

Tusagassiinermut Aalajangiisartut akerleriit isiginnittariafaat malillugit isumaqataavoq, inuiaqatigiinni kalaallit oqaasii pingaartinneqartariaqarneri, innuttaasut amerlanerpaat kalaallisut oqaasii inunnguuseralugit oqaaseraat

ulluinnarsiutigalugillu. Inuiaqatigiinni marlunnik oqaaseqartuusuni pingaarpoq nutaarsiassalerisunit oqaatsit atugaasut naligiimmik pineqarnissaat.

Pisuni tusagassiorfiup pissarsiffigisaminnut qallunaatut attaviginnitsillutik, tusagassiorfiup kalaallisut oqaatsit ataqqillugit pissarsiffigisaminnut paasinnitsitsisinnaapput, akissutsitik qallunaatut kalallisulluunniit akissutigisinnaagaat.

Ingammik illuatungeriit isumaqatigiissimatillugit allagaq inuiaqatigiinnut saqqummiunneqartinnagu atuaqqissaartinneqaaqqaassasoq, taamaattoqartillugu pissarsiffigisaq oqaatsitsigut naqqiisinnaanissaanut piffissaqarsinnaanissaanut periarfissinneqartariaqarpoq. Aalajangiisartut paasisinnaavaat [Naammagittaalliortoq]-p allagamut tunngatillugu kalaallisut nutserneqarsimaneranut naqqiisinnaanissaminnut akunnialuinnarnik piffissalertissimanertik pillugu naammaginngikkaat.

Kukkusimasutulluunniit aamma tatigisaanermik annikillisisinnaasutut misigineqaraluarpata, oqaaseqaatit allakkiami oqaatigineqartut pitsaanngitsumik nutserneqarsimagaluarpata, allagarlu nutsernerlutaasutut tamaat isikkoqaraluartillugu, Tusagassiinermut Aalajangiisartut massakkumut pitsaasumik tusagassioriaaseqarneq pillugu maleruagassiani unioqqutitsisimannngitsutut nalilerpaat.

Aalajangiisartut pingaartippaa, aaqqissuisup allagaq qanorluunniit aaqqissoqqusaammagu aammalu nammineerluni tusagassiutip suut saqqummiussaneraanut aalajangiisinnaaneranut piginnaatinneqarnera. Aammattaaq allakkami [Naammagittaalliortoq] pillugu paasissutissat ajoqusiisinnaasut, nikanarsaataasinnaasunillu saqqummiussisoqanngimmat aammalu allagaq paasissutissanik kukkusunik saqqummiussinnginnera. Taamatuttaaq aalajangiisartunut uppersararneqanngilaq, illuatungeriit [Naammagittaalliortoq]-p allagaq saqqummersinnginnerani atuaqqissaqqaartussaassagaa, taamatullu [Naammagittaalliortoq]-p allakkap kalaallisut nutserneqarneranik akuersisinnaanissaanut pisussaaffimmik imaqaassasoq isumaqataassutaasimaneranik. Aalajangiisartut tamatuma kingorna allakkamut isornartorsiunerit pillugit oqaaseqaqqinngillat.

2022-24905 – [Naammagittaalliorq1] og [Naammagittaalliorq2] illuatungeralugu
Sermitsiaq

AALAJANGIINEQ

Kalaallit Nunaanni Tusagassiuinermik aalajangiisartut ulloq 5. januar 2023

suliaq 58-11 pillugu aalajangiipput.
Suliaq normua 2022-24905

[Naammagittaalliorq1] aamma
[Naammagittaalliorq2]
akerleralugu
Sermitsiaq

[Naammagittaalliorq1] [Naammagittaalliorq2]-lu (naammagittaalliuuteqartut)
Sermitsiap ulloq 18. november 2022 ilanngutassiai marluk
naammagittaalliuutigisimavaat. Naammagittaalliuuteqartut isumaqarput, pitsaasumik
tusagassioriaaseqarnissaq ilanngutassiami malinneqarsimanngitsoq.

Suliamik saqqummiineq

Ilanngutassiamut qulequtsiunneqarsimavoq ”Nunat tamalaat akornanni mittarfinnik
immikkut ilisimasalik: Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfiit nutaat 6,5 milliardit
koruuninik
akeqalissagunarput”, Sermitsiaq nr. 46 ulloq 18. november 2022 saqqummiunneqartoq
pillugu qulequttap nassuiaataa imaappoq: ”Taakkua Namminersorlutik Oqartussat
aamma [Naammagittaalliorq2]-p
missingersuutigeqqaarsimasaannit marloriaammik annertunerupput. Taama
silaannakkut angallannermi tusarfik ilisimasaqarluartoq, [Naammagittaalliorq2]-mi
suliniutinut pisortaasimasoq, missingiivoq”

Ilanngutassiami allassimavoq:

”- Aviisimi atuarsimasakka naapertorlugit aningaasartuutit 5,4 milliarder
koruuninut qaffariareersimapput. Ukiumik ataatsimik kinguaattoornerit tamaasa
aningaasartuutinik 10-20 procentinik qaffaasarnerat eqqarsaatigigaanni,
mittarfinnut pingasunut tamanut inaarutaasumik aningaasartuutissat 6-6,5
milliarder koruuniunissaat eqqoriarneqarsinnaavoq, [Ateq1], ingeniøri tyskeq
aamma mittarfiliortiternerni nunat tamalaat akornanni immikkut ilisimasalioq,
oqarpoq. Taanna suliniut aallartimmat [Naammagittaalliorq2]-mi suliniutinut
pisortaasimavoq, atorfinili ukioq ataaseq ingerlariiginnartorli qimassimallugu,
siulersuisut teknikkimut tunngasuni ilisimasaqarfiginngisaminni akuliuttuartut
isumaqatiginnginnamigit.

- [Naammagittaalliorq2]-mi 2019-imi juunimit 2020-mi 31. maajimut atorfeqarpunga. Kisianni 2019-imi aggustip naanerani siulittaasumit soraarsitaareerpunga, piffissalli sinnerani akissarsiaqartinneqarlunga, taanna oqaluttuarpoq.

Taamanikkut [Ateq2] siulersuisuni siulittaasuvoq. [Ateq1] ullumikkut namminerisaminik siunnersuisartut suliffeqarfiuteqarpoq nunarsuarlu tamakkerlugu mittarfiliortiternernik sullissisuulluni. [Naammagittaalliorq2] nammineq oqarneratut immikkut ilisimasalittut asseqanngitsutut sullissinnaajumallugu suliffeqarfiutiminit sulinnigiffeqarallarsimavoq.

[Ingerlatsivik1]-imi mittarfiit marluk qanoq akeqalernissaat ilimagaajuk?

- Tamanna oqaatigiuminaappoq, [Naammagittaalliorq2] aamma [Naammagittaalliorq1] aningaasartuutininik ataasiakkaanik saqqummiussaqaarsimangimmata, kisianni eqqoriarpara, missingersuutinit tamarmiusunit 40-50 procentit missingi Nuummum atorfeqassasut; 30-40 procentit Ilulissanut aamma 20-30 procentit missingi Qaqortumut.

Qaqortumilu [Ingerlatsivik2]-p mittarfia qanoq akeqalissanersoq ilimagaajuk?

- Oqaatigeriikkattut missingersuutit tamarmiusut 20-30 procentiisa missinginik. [Naammagittaalliorq2]-p nammineq naatsorsugai 3,6 milliarder koruunit innersuussutigigaanni, taakkua 720.000.000 aamma 1.080.000.000 koruunit akornanniissapput.

- Uanga naatsorsuinera eqqortuusimappat, Qaqortumi mittarfik naammassippat, aningaasartuutit tamarmiusut 1.200.000.000 aamma 1.950.000.000 koruunit akornanniissapput.

- Tassunga atatillugu ilannguttariaqarpara, nunani allani mittarfik taama ittoq [Naammagittaalliorq2]-mit aningaasaliissutigiumaneqartutut paasissutissiissutigineqartup pingajorarterutaata missinganik akeqartillugu sananeqartarmat. Akit qaffasinnerat suliariumannittussarsiuussinerlunermik ingerlatseqatigiiffiillu ikittuinnaat neqerooruteqarumanissaannik ilimagisaqarnermik, neqerooruteqartussallu siumoortumik toqqakkat toqqarneqarsimanerannik pissuteqarpoq. Nunarsuup sinnerani taama isiginnittaaseqarneq inuttarsiuinermik taaneqartarpoq, [Ateq1] erseqqissaavoq ilassuteqarlunilu:

- Inuttarsiuineq tamanna Nuummi Ilulissanilu mittarfiliornernut sakkortuneruvoq! Tamatumani [Naammagittaalliorq2] aningaasarpassuarnik annaasaqarpoq siulersuinerlunneq aamma suliniummut suliamik ilisimasaliunngitsunik atorfinitsitsisimaneq pissutigalugit.

Neqeroorusiortitsinermi atortut ajunngitsut

Missingersuutit attanneqaarsinnaanginnerat sooq ilimagaajuk?

- Maluginiakkakka naapertorlugit missingersuutitut tamanut saqqummiunneqarsimasunut mittarfinnik atorsinnaalluartumik isumannaatsumillu ingerlatsinissamut inissisimaffiit pisariaqartut tamakkerlugit ilanngunneqarsimangillat, aamma kinguaattoorneq takussallugu erseqqissoq.

Munck Nuummi sulianut [Naammagittaalliortoq2]-mut akiligassanik nutaanik nassiussuiuartutut isornartorsiorneqarpoq. Kisianni sanatitsisunit aamma sanaartornermik ingerlatsisumit aningaasaqarnermut tunngasunik paasisaqarsinnaanngilagut?

- Naluara Munckimut isumaqatigiissut tassaasimanersoq isumaqatigiissut naapertorlugu akiligassanik ilaannakuusunik nassiussisarnissaq, imaluunniit akiligassat tamakkua aningaasanik amerlanerusunik pissarsiniarnerunersut.

- Suliniutini angisuuni sanaartornermik ingerlatsisup suliap ingerlanneqarnerani aningaasanik amerlanerusunik iluanaaruteqarniarsarisarnera nalinginnaalluinnartarpoq, ilimaginngisanik isumaqatigiissummut ilaanngitsunik pisoqarneraasaqattaartaramik, [Ateq1] oqarpoq.

Tamanna neqeroorusiornermut atortussat naammattumik sukumiissuseqarnerannik pissuteqarpa?

- Suliniutinit allanit naalagaaffimmit peqataaffigineqartunit nalunngilara, siunnersuutit sanaartornermik ingerlatsisup aningaasanik amerlanerusunik piunasaqarsinnaaneranut tamatigut inissaqartitsisartut. [Naammagittaalliortoq2]-p Munckillu akornanni isumaqatigiissut piaaraluni naammattumik sukumiissuseqartinneqarsimangitsoq takorloorsinnaavara.

- Sanatitsisoq siunnersuinerluttumik imaluunniit sanaartornermik ingerlatsisumik suleqateqartumik siunnersorteqarsimappat, imaluunniit sulisitsisut aqutsisuini inuit tunuatigut sanaartornermik ingerlatsisumik suleqateqarsimappata, sanatitsisoq saniatigut piunasaqaatinut tamakkununga qanoq iliuuseqarsinnaasannilaq, [Ateq1] naliliivoq.

Tamanna neqeroortitsinerup piareersarnerlugaasimaneramik pissuteqarpa?

- Sanaartornermik ingerlatsisoq aningaasanik amerlanernik piunasaqarsinnaappat neqeroorutip peqqissaartumik suliarineqarsimanaviannginnera erseqqippoq, tamanna aamma isumaqatigiissummut atuuppoq. Sanatitsisup siunnersuisartut suliffeqarfiannik neqeroortitsinermik suliaqarnissamik, neqeroorutitik nakkutiginninnissamik isumaqatigiissutinillu suliaqarnissamut sulisussarsisarnera nalinginnaasuummat, oqaatigineqartariaqarpoq, pisuni taama ittuni sanatitsisumut siunnersorti ajorluinnartumik pisoqarneranut taama ittumut akisussaaqataasartooq, taanna ilassuteqarluni oqarpoq.

Nuup nunat tamalaat akornanni mittarfittaarnissaa pitsaasuuvooq
Mittarfiliornernut immikkut ilisimasalittut suliniut tamaat qanoq
isumaqarfigaajuk?

- Isumaga naapertorlugu mittarfiliortiternissamik suliniutit politikikkut siunniussat tunngavigalugit pilersinneqarsimapput (tamakkualu innuttaasunut pitsaasuujuaannangillat) inunnillu naalakkersuisunut attaveqarluartunit, kisiannili suliniutip taama ittip suliarinissaanut ilisimasaqanngitsunit imaluunniit immikkut ilisimasaqanngitsunit, aaqqissuunneqarsimallutik.

- Isumaqarpunga illoqarfiit pingaarnersaata Nuup nunarsuup naqisimaneqanngitsup sinneranut pitsaanerujussuarmik attaveqartussanngornera pitsaasuusoq, aamma Nuup Kangerlussuullu akornanni pisariaqanngitsumik timmisartuussisarnerit atorunnaartussanngornerat taamalu Kalaallit Nunaanni CO2-mik aniatitsinerujussuarmik sipaaruteqartitsisussanngornerat pitsaasuusoq.

- Apeqqutaavoq nuna Kalaallit Nunaattut ittoq nunat tamalaat akornanni mittarfinnik marlunnik ilumut pisariaqartitsinersoq. Unneqqarissumik oqaatigissagaanni takornarianut Ilulissanut angalanissamut pissutissatuaasoq tassaavoq Kangiata iluliarsuillu takunissaat. Kisianni silap pissusiata allanngoriartornera allallu pissutigalugit iluliarsuit ukiut tulliuuttut qulinit 20-nut ingerlaneranni tammakartussaapput. Nunat tamalaat akornanni mittarfimmik piffissami ukiuni killilinni ilaasunullu killilimmik amerlassusilinnut sanaartorneq uannut isumasaqanngilaq. Ilulissani aningaasaliineq iluanaarutaalinngisaannassaaq, mittarfiliornermi aningaasaliissutit nalikillilernerat taassuminngalu iluanaaruteqalernissaq nalinginnaasumik ukiunik qulinit 20-nut sivilissuseqartarmat, [Ateq1] naliliivoq.

Kangerlussuup inuinnarnut mittarfittut ingerlatiinnarnissaa inuiaqatigiit
anigaasaqarneranni illersorneqarsinnaava?

- Ilisimasakka naapertorlugit Nuummi mittarfiup ammarneqarnerata kingorna Kangerlussuup illersornissaqarfimmik, Issittumi Sakkutooqarfimmik, USA-mik aamma NATO-mik, sullissilernissaa isumaqarsimagaluarpoq.

- Kisianni paasivara maanna aalajangiunneqarsimasoq Kangerlussuup inuinnarnut mittarfittut ingerlaannassasoq tamatumalu peqatigisaanik sakkutooqarnikkut mittarfiulluni – marloqiusamik aaqqiissutitut taaneqartumik, Danmarkimi mittarfinnit arlalinnit assersuutigalugu Aalborgimi Karupimilu ilisimasatsit.

- Isumaqarpunga Nuummi Ilulissanilu silarlutsillugu Kangerlussuup mittarfittut miffigineqarsinnaasutut periarfissatut atuunnissaa iluaqutaassasoq, [Ateq1] oqarpoq.

Unammilleqatigiinnerulerneq

Qanormi taava aningaasaqarneq?

- Isumaga naapertorlugu Kalaallit Nunaanni isaaviup pingaarnarup illoqarfiit pingaarnersaannut Nuummut nuunneqarnera aningaasaqarnikkut silatumik aalajangiinerusoq, [Ateq1] erseqqissaavoq.

- A330-mik Københavnilartoqarnerit imaluunniit Københavnimeersoqarnerit tamaasa Nuummiit Kangerlussuarmut

timmisartuussinerit amerlassusii maluginiaraanni, ilaasut amerlanersaasa Nuummeersuusarnerat Nuummukartuusarneralluunniit naatsorsussallugu ajornanngitsuvoq.

- Taamaattumi isaavimmik pingaarnermik nuussineq timmisartumut bilitsit akikinnerunerannik isumaqaannanngilaq, kisiannili aamma CO2-mik aniatitsinermik malunnaateqarluartumik annikillitsissalluni, Nuummut Ilulissanullu nutsernerup kingorna immaqa ungasissumit timmisartuussinerup ataatsip saniatigut timmisartuussinerit allat tamarmik atorunnaassammata – ullumikkutulli timmisartuussinerujunnaassammata!

- Timmisartortitseqatigiiffiit Nuummi mittarfissamut timmisartuussisalernissamik pilersaaruteqartut akornanni siunissami unammilleqatigiittoqalernissaa eqqarsaatigissagaanni Europamit Amerikamilluunniit Nuummut Ilulissanulluunniit timmisartuussinernut akinik appasissunik pilersaaruteqarneq Air Greenlandimut pitsaassuseqarluartumik aalajangiinerussaaq; taamaanngippammi Air Greenland unammilleqatigiinnermi ajorsassaaq. Ilisimasakka naapertorlugit, Europami timmisartortitseqatigiiffiit pingasut tallimalluunniit Amerikamilu timmisartortitseqatigiiffiit pingasut Nuummi Ilulissanilu mittarfiit ammarneqareerpata Kalaallit Nunaannut timmisartuussisalernissamik pilersaaruteqartut, [Ateq1] paasissutissiivoq.

Qaqortup mittarfittaarnissaa pitsaasuvoq

Narsarsuup ingerlatiinnarnissaa Kujataanut pitsaanagerusimassagalarpa?

- Paasisakka naapertorlugit Narsarsuaq timmisartuussivigiuminaatsuvoq, mittarfik kangerluup qinngorpiaaniimmat aamma sila pissutigalugu. Aamma apeqqutaavoq Narsarsuarmi mittarfik nunat tamalaat akornanni mittarfittut ingerlaannassappat pitsanngorsaaniissat pisariaqartut kikkunnit akilerneqassanersut.

- Isumaqarpunga Qaqortumi mikisumik mittarfeqarnissamik aaqqiissut pitsaasuusoq. Kisianni mittarfimmik 1.500 meterinik takissusilimmik sanaartornissaaq imminut akilersinnaanngilaq, timmisartunik mittarfimmik taama takissusilimmik pisariaqartitsisunik mittoqartarnaviannngimmat, [Ateq1] oqarpoq, eqqumiiginerarlugulu mittarfimmik taama takissusilimmik pilersitsinissamik qinnuteqaammut immaqa Amerikami sakkutuut timmisartortartut imaluunniit USA-meersut allat tunuliaqutaasimasut.

Aningaasanik atuilussinnartut

Politikerit ullumikkut siunnersussagalarukkit suliniutip pitsanngortinnissaanut qanoq siunnersuuteqassagalarpit?

- Maanna siunnersuuteqarnissaaq piviusorsiortuunngilaq. Suliniut aallartereerput, aamma isumaqatigiissutit atorunnaarsinneqassappata tamanna aningaasarpassuarnik akeqassaaq, nalinginnaasumimmi sanaartornermik ingerlatsisut atorunnaarsitsisoqarnerani taarsiivigineqarnissamik pisinnaatitaaffeqartarput.

- Politikeritut suliffeqarfik naalagaaffimmit pigineqartoq pinngitsaalissagalarpara suliniummik periaaseq pitsaanerppaaq aallaavigalugu pilersaarudioqqullugu, suliaqaqqullugu ingerlatseqqullugulu, tamannalu

isumaqarpoq sulisunik suliniummik taama ittunik pitsaanerpaamik piorsaanissamut ingerlatsinissamullu immikkut ilisimasalinnik misilittagalinnillu atorfinitsitsinermik. Aqutsisumik siunnersortimilluunniit naalakkersuisunut inussiarnisaaginnartunik

atorfinitsitsisoqarsinnaanngilaq. Maannamut [Naammagittaalliortoq1]-mi ilisimasaqassutsikkut piumasaqaatinik tamakkuninnga naammassinnissimasunik takusaqarsinnaanngilanga. Taamaalillunga inerniliisariaqalerpunga, mittarfiit taakkua pingasut Kalaallit Nunaanni akileraartartut aningaasaqarnerannut ajunaarnersuanngussasut, [Naammagittaalliortoq1]-mit [Naammagittaallirtoq2]-mi aqutsisut mittarfimmik pilersarusiornermut ingerlatsinermullu ilisimasaqannginnertik pissutigalugu aningaasanik atuilussinnarneranni unitsinneqanngippata, [Ateq1] naliliivoq.

Timmisartut pisariaqartut

Timmisartut sorliit Nuummi Ilulissanilu mittarfinnut missinnaappat?

- Timmisartut assersuutitut tulliuttuni taasinnaavakka:

- *Killeqanngitsumik:*
- *Timmisartut sarpillit soorlu Dash 7/8 imaluunniit ATR 42/72*
- *Airbus A320*
- *Airbus A321*
- *Boeing B737-800NG*
- *Boeing B737-8max*
- *Boeing B757-200*
- *Killilersuutitallit (annermik oqimaassutsikkut):*
- *Airbus A320*
- *Boeing B757-300*
- *ICAO Code D-timmisartut tamarmik*

Timmisartunik piujuartitsisunik nutaanik ineriartortitsineq: Siunissami timmisartut qanoq ittuussangatippigit?

- Timmisartoqassaaq misileraataasunik, innaallagissamik imaluunniit brintimik ingerlateqartunik. Tamakkua misilerarneqarnerat aallartinneqaqqammerpoq. Timmisartut taama ittut innaallagissamik brintimilluunniit ingerlateqartut ullumikkut timmisartunut Kalaallit Nunaannut Kalaallit Nunaannilu atorneqartunut taartaalersussat atorneqalernissaannut ukiorpassuit ingerlassapput.

Mittarfiit ineriartornermut tassunga siunissamut isumannaarneqarsimappat?

- Timmisartunut nalinginnaasumik ingerlatilinnut timmisartunullu nukissiutinik nutaanik ingerlatilinnut atatillugu mittarfeqarnissamut piumasaqaatit assigiipput. Timmisartunut nutaanut atatillugu mittarfinnik pitsanngorsaaniissamut pissutissaqanngilaq, [Ateq1] naliliivoq.

Timmisartut angisuut umiarsuarni takornariartaatini takornarianik paarlaassiartorlutik ullu-mikkut Kangerlussuarmut mittartut Nuummi mittarfimmut nutaamut missinnaanavianngillat. Tamanna ilumoorpa?

- Tamanna ilumuunngilaq.
- Timmisartut siunissami Nuummut missinnaasussat ilaasunut 250-init 300-nut inissaqarput, taakkualu umiarsuarnik takornariartaatinik sullissilluarsinnaapput.
- Siunissami ilimaginngilara, angalatitsisartunit Kangerlussuaq atorumaneqassasoq, assersuutigalugu umiarsuarni takornariartaani ilaasunik inuttanillu paarlaassinernut, Kangerlussuarmi akunnittarfeqarnikkut inissat naammanngimmata, [Ateq1] oqarpoq ilassuteqarlunilu:
- Tamatumunnga atatillugu maluginiarneqassaaq assersuutigalugu Hurtigrutenip ilaasuminik paarlaassisarnini Kangerlussuarmit Reykjavikimut nuussimammagu pissutsit patajasut soorlu check-in-imut inissaq naammanngitsoq, Kangerlussuarmi kinguaattoortoqartillugu naammatumik unnuiffissaqannginneq assigisaalluunniit pissutigalugit, [Ateq1] oqarpoq.

Isumannaallisaaneq qaffassissoq

Nuummi timmisartuussinernut isumannaallisaaneq naammatumik pitsaassuseqarpa?

- Nuummi mittarfimmut nutaamut mikkiartorneq aallarnerlu isumannaatsuusaaq ICAO-milu (International Civil Aviation Organization, FN-ip ataaniittoq) inassuteqaataanut naapertuutissalluni!

Immikkut akuersissutit mittarfinnut tunniunneqarsimasut isumannaallisaanermut pingaaruteqarpat?

- Mittarfinnut nutaanut pingasut immikkut akuersissutit Danmarkimi timmisartuussinermut oqartussanit tunniunneqarsimasut tamarmik ICAO-mi inassuteqaatinut naapertuupput mittarfeqarnikkullu isumannaallisaanermut akornutaanatik, [Ateq1] oqarpoq.

- ICAO-mit inassuteqaatinut atatillugu paatsiveerusimaarneqarlunilu paatsoortoqarsimagunarpoq, taakkua kukkusumik ingerlateqqinneqarsimammata, inassuteqaatillu kukkusumik paasineqarsimammata, tassami inassuteqaaterpiaapput piumasaqaataanatik.

- Assersuutigalugu isornartorsiuisunit mittarfiup isuani isumannaallisaaveqarnissamut inassuteqaat tamakkiisoq piumasaqaatitut atorneqarpoq. ICAO-mit piumasaqaataanngilaq. Minnerpaaffissaq 90 meteriuvoq isornartorsiuisunillu taaneqartutut qaffasinnerujussuunani. Aamma nutaarsiassaqaartitsiviup nittartagaani KNR-imit allaaserisami 150 meterit 300 meterillu taaneqarsimasut kukkusupput ICAO-millu inassuteqaatini sumiluunniit nassaasaanatik, [Ateq1] uparuaavoq.

Atortorissaarutit atorlugit mitsitseriaaseq ILS cat.I mittarfimmut nutaamut naammappa? ILS cat.III pitsaanerussanngila – taanna atorlugu pujortorujussuarmi nittaalartorujussuarmilu mittoqarsinnaammat?

- Atuarsimasakka naapertorlugit ILS Cat.I Nuummi ikkussuunneqassaaq. Timmisartut Nuummi missinnaasut angissusaannut tamanna naammassaaq. Taamaakkaluartoq ilumoorpoq Nuummi Cat.III isumannaallisaavinnik

annerujussuarnik piunasaqassamat tamannalu mittarfiup eqqaani pinngortitamik eqquissamat annertuallaamillu aseruissalluni.

- Kisianni ILS aamma Cat I-imik ikkussuineq kisimik pineqanngillat; timmisartuq atortunik pineqartunik aamma atortulersorneqarsimasussaavoq, timmisartortartullu ilinniarsimasussaallutik Cat. I-imilu piunasaqaatit ataanni missinnaanissamat akuersissutaateqassallutik, [Ateq1] nassuiaavoq.

Mittarfiup kiassaatinik ikkussuiffigineqarnissaa pisariaqarpa?

- Ilisimasakka naapertorlugu mittarfinni kiassaatinik ikkussuinissaq pilersaarutaanngilaq.

- Isumaga naapertorlugu taama ittunik kiassaateqarnissaq pisariaqanngilaq, [Ateq1] isumaqarpoq.”

Aviisimi pineqartumi aamma ilanngutassiaqarpoq, imatut qulequtserneqarsimasumik ”[Naammagittaalliortoq2]-mi pisortaasimasoq: Mittarfiit atoruminartussiaanatik akimaniutaanerupput”

Aviisimut ilanngutassiami allassimavoq:

”- Isumaga malillugu mittarfiliornissamat pilersaarutit atoruminarsaanermut appassisumillu missingersuuteqarnissamat taarsiullugit akimaniarpallaartuupput. [Ateq1], tyskeq nunani tamalaani mittarfiliortiternermi immikkut ilisimasalik, aamma [Naammagittaalliortoq1]-mi siulliulluni teknikimut pisortaasimasoq taama oqarpoq, taanna sanaartornermi ilusilersuinermit immikkuualuttut siulersuisut ilisimasaqarfiginngisaat pillugit ataatsimiinnerit qatsullugit ukiup aappaa avillugu sivirususilimmik sulereerluni atorfimminit soraarpoq. Taamanikkut [Ateq2] siulersuisuni siulittaasuvoq.

[Ateq1] mittarfiit pillugit ima nangippoq:

- [Naammagittaalliortoq2] siunnersortit titartaasorlu mittarfiliornissamat pilersaarusiornermik suliaqartunut tusarnaarsimasuugunik, mittarfimmik atoruminartumik akimaniartumiunngitsoq ilusilersuisimassagalarput. Mittarfiit nutaat aningaasanik insertitaqarnaviannngillat, taarsigassarsiarineqartullu akilersinnaanaviannngilaat. Assersuutigalugu Nuummi tikittarfik pilerinartumik ilusilersugaq timmisartumit tikittarfimmu marlunnik pisuttarfilik atoruminartoq, tikittarfiup sanaartorneqaqqammersup akiata pingajorarterutaannaanik akeqartussaagalarpoq, taanna Sermitsiamut oqarpoq.

Tikittarfiup tunuani qaqqami biilnut unittarfeqarnera, aamma ilaasut – meerartallit, innarluutillit aamma utoqqaat – aqqusinikkut angallaffiusukkut ikaaqqaarlutik majuartarfikkooqqaarlutillu biiliminnukartarnissaat qanoq isumaqarfigaajuk?

- Tassani [Naammagittaalliortoq2], titartaasoq, siunnersortilu aamma pitsaanngitsumik

suliaqarput. Illu biilit unittarfiat arlalinnik qulereeqartoq, qulisamik ikaartarfilik nammineq ingerlasumik tummeralik akisunngitsumik sananeqarsinnaagaluarpoq, [Ateq1] uppersaavoq.

Mittarfiup naappallaarnera pissutigalugu, Nuuk nunanit tamalaanit angallattunit pingaarutilimmik inissisimanngitsoornissaanut aarlerinartoqarpa?

- Nuuk imaluunniit Ilulissat pingaarutilimmik angallaffinngornaviangillat, uninngaffineqarsinnaasoq inissakippallaarmat. Timmisartoq Københavnimiut tikippat tassangaanniilluunniit aallarpas, timmisartut uninngaffissaat Air Greenlandip najukkami timmisartuussisarneranut tulluarluinnartuuvooq. Aammattaaq Air Greenlandip timmisartunik mikinerusunik Kangerlussuarmisut timmisartuussisarneri ikinnerulernissaat eqqarsaatigineqarsimavoq, Nuummut aamma Ilulissanut taakkunanngaanniillu timmisartuussinerit pisariaqarunnaartussaammata.

Minniarnermi atortorissaarutit pitsaanersaat ILS Cat. III-p Nuummi atornerqarsinnaannginnera sunniuteqassava?

- Minniarnermi atortorissaarut ILS Cat I Nuummi atussallugu naammasaaq. Cat II imaluunniit III mittarfimmi isumannaallisaaffinnik annertunerusunik pisariaqartitsisarput, Nuummilu mittarfissami taakku inissaqanngillat. Ilulissani mittarfimmi sumiiffiit isumannaallisaaffiusut allilerneqarpata ILS Cat imaluunniit II ikkunnissaannut periarfissaqassaaq. Kisianni timmisartortartut timmisartullu ILS Cat. II-mik imaluunniit III-mik immikkut allagartaqaqqaartussaapput! I, II eller III operationer!

Nunanit allanit timmisartortitseqatigiiffiit Nuummi mittarfiup nutaap atornerqarsinnaannginnera soqutiginninnissaat ilimagaajuk?

- Europami Amerikamilu timmisartortitseqatigiiffiit ilaannit siunissami Nuuk timmisartuussisarnerminni isiginiagarigaat tusarnikuuara. Aamma Nuuk timmisartunut tassunga missinnaasunut isumannaatsuujumaartoq isumaqarpunga. Umiarsuarnik takornariartitsisartut aamma siunissami Nuuk ilaasunik paarlaanermi atussallugu toqqartarumaaraat isumaqarpunga, akunnittarfitsigut periarfissaqarnerummat! Umiarsuarnik takornariartitsisartut angalatitsisartullu timmisartuussinerni ajornartorsiutinit aningaasaqarneq soqutigineruaat, [Ateq1] naliliivoq.”

Illuatungeriit isumaat

[Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu isumaat

Naammagittaalliuuteqartut ulloq 5. december 2022 naammagittaalliuutitut allakkiaminni allasimapput:

”Aallarniutigalugu ilanngutassiat marluk oqaaseqarfigisassanngortinnagit ilisimatitsitsissutitulli saqqummiuppavut.

Tamatuma kingornatigut tusagassiortoq [Tusagassiortoq1] aqqissuisorlu

[Aaqqissuisoq1]

ilanngutassiani kukkunerpassuit pillugit erseqqissaaffigaavut, eqqunngitsumik paasissutissiinermik, ilimagisanik, eqqoriaanernik inuttullu nammineq isiginnittariaatsinik tunngaveqarmata, taakkulu suliamik illuinnaasiortumik, eqqunngitsumik sunniiniartumillu samminnittuupput. Tamannalu ilaatigut ilanngutassiani [Ateq1]-ip oqaaserisimasaanik issuaanerni takuneqarsinnaavoq:

"Aviisimi atuarsimasakka naapertorlugit"

"Uanga naatsorsuina eqqortuusimappat"

"Maluginiakkakka naapertorlugit"

"Isumaga naapertorlugu"

"Ilisimasakka naapertorlugit"

".naluara"

Ilaallu ilanngullugit

Saaffiginnikkatta aatsaat ilanngutassiat tamakkiisut oqaaseqarfigisassanngorlugit tiguagut. Apeqqutinik isummerfigisinnaasatsinnik oqaasertaliisoqarsimanngilaq. Taamaallaat piumaffigaatigut ilanngutassiat tamaasa ataatsimut isigalugit oqaaseqarfigissagivut. Ajoraluartumilli taamaaliorsinnaanngilagut, ilanngutassiani marluusuni aallaqqaataaniit naaneranut oqaatigisat uppersaatitaqanngitsut, pasilliutit, isummat kisitsisillu saqqummiunneqartut tamaasa isummerfiginissaat ajornakusoormat.

Piviusut tigussaasumillu apeqqutigineqartut isummerfigisinnaavagut, taamaassorinninnerilli eqqoriaanerillu akissuteqarfiginissaat ajornakusoortillugu.

Ilanngutassiat oqaatsinik uppersaatitaqanngitsunik, pasilliutinik. isummanik kisitsisinillu ilisarisinnaanngisatsinnik imaqartut tusagassiortumut nalunaarutigineqarnikuupput.

Tassunga atatillugu pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassat erseqqissaassutigineqarnissaat pissusissamisoorpoq (tigulaakkat, <https://journalistforbundet.dk/presseetiske-regler-imit-pissarsiat>). Malittarisassat suliami matumani malinneqarsimarpasinngitsutut isigisavut:

1. Tusagassiorfiit suliassaraat eqqortunik sukkasuumillu paasissutissiisarnissaq. Periarfissaqartillugu qulakkeerneqartariaqarpoq paasissutissat tunniunneqartut ingerlateqqinneqartulluunniit eqqortuunerat.

Ilanngutassiani marluusunit tamanna pisimanngilaq. Siullertut kisitsisit ilanngutassiani saqqummiunneqartut eqqortuunngillat tunngavilersorneqarsimanatilluunniit, eqqoriaanerutilli. Tusagassiortup oqaatigineqartorpassuit ilimagineqartullu tunngavilersorneqarsinnaanersut misissorsimanngilai eqqortuunersulluunniit misissorsimanagit. Apeqqutinik

tigussaasunik piviusorsioortuniluunniit isummerfigisassatsinnik oqaasertaliortoqarsimanngilaq. Aappaatut aaqqissuisoqarfik/[Tusagassioortoq1] marlunnik ilanngutassiorsimavoq, siullertut oqaaseqarfisassanngortinnagit ilisimatitsitsissutitulli nassiunneqarsimasunik.

Sermitsiaq sunik saqqummiussisarsinnaanersoq saqqummiussisassanersorlu pillugu aalajangiisarnissarput soorunami kissaatiginngilarput. Kiisalu tusagassiap qanoq pitsaassuseqarnissaa aalajangiiffigisinnaanngilarput. Tamanna aaqqissuisoqarfimmit taamaallaat aalajangiiffigineqartussaavoq.

Neriutigisimagaluarparpulli tusagassioortup akisussaaffimminik pimoorussilluni tiguisimanissaa, taamalu ilanngutassiani pasilliuterpassuarnut (ilaatigut ingasattunut) ilimagisarpasuarnullu uppersaassuteqarnissaa.

2. Nutaarsiassanik pissarsiffiit isorinninnermik takutitsivigisariaqarput, pingaartumik taakku oqaatigisaat inuttut soqutigisanik akoorneqarsinnaasimagaangata imaluunniit ajoqusiiniarnermik siunertaqaraangata.

Tusagassioortup pissarsiffigisaminnut piunasaqaateqartussaapput. Tusagassioortutaaq sapinngisaminnik kinaassusersiornaveersaartussaapput. Ilanngutassiani marluusuni tamanna pisimanngilaq, tusagassioortup [Tusagassioortoq1]-ip [Naammagittaallioortoq1] [Naammagittaallioortoq]-lu kisiisa isorisimavai pingaarnertullu paasissutissanik pissarsiffini [Ateq1] isorinagu.

Suliniutinut, suliffeqarfimmut suliffeqarfimmilu sulisunut pasilliutit peqqarniilluinnartut annertuullu isornartoqartinneqaratillu uppersaaserneqarsimannginnerat qaqutigoortutut isigivarput.

[Ateq1] 2019-imi [Naammagittaallioortoq2]-mi atorfinitsinneqarnikuugami sivikitsuinnarmik sulisuusimavoq. Taamaalilluni suliniutit suliffeqarfimmilu sulisut pillugit ilisimasani nutartersimanngilai. Isumaqarpugut ilanngutassiat takutikkaat, [Ateq1]-ip oqaaserisai piviusorsioortuunatillu paasinnissimanermik tunngaveqanngitsut.

3. Paasissutissat arlaannut ajoqusiinnaasut, nikanarsaataasinnaasut tatigisaanermilluunniit annikillisisinnaasut saqqummiutilersinnagit immikkut ittumik misilinneqartassasut, pingaartumik pineqartumut saqqummiunneqarnerisigut. Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersorneqartoq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.

Tassa ilanngutassiani marluusuni paasissutissat aviisitigut saqqummiunneqartinnatik eqqortuunersut misissorneqarsimanngitsoq isumaqarpugut. Paasissutissanilli pissarsiffigineqartoq eqqoriaatinneqarluniluni ilimagisaminik oqaaseqartinneqarsimavoq. Tusagassioortup [Tusagassioortoq1]-ip

eqqarsaatigisimasariaqaraluarpa, paasissutissanik pissarsiffigisami
oqaluttuarineqartup ilaanik aalajangersimasumik soqutisaqartuunersoq.

Oqaatsit oqariartaatsillu atorneqartut, soorlu "Inuttarsiineq",
"siulersuinerlunneq", "suliamik ilisimasaliunngitsunik atorfinitsitsisimaneq"
aamma [Naammagittaalliortoq2] "[...] siunnersuinerluttumik imaluunniit
sanaartornermik ingerlatsisumik suleqateqartumik siunnersorteqarsimappat [...]"
maluginiagassaapput.

Tusagassiortup oqaatigineqartorpassuit ilimagineqartullu
tunngavilersorneqarsinnaanersut misissorsimannilai eqqortuunersulluunniit
misissorsimanagit. Assersuutigalugu paasissutissanik pissarsiffigisamut
piumasaqarnikkut imaluunniit allanik paasissutissiisinnaasunik atuinikkut
tamanna pisinnaavoq.

Apeqqutinik tigussaasunik piviusorsiortuniluunniit isummerfigisassatsinnik
oqaasertaliortoqarsimannigilaq. Oqaatigineqareersutut piviusut
isummerfigisinnaavagut, oqaatigisalli uppersaataitaqanngitsut, pasilliutit
isummallu ilanngutassiani marluusuni atuarneqarsinnaasut
isummerfigisinnaanagit. Tassani oqaatigineqartut amerlanersaasa tigussaasunik
tunngavilersorneqarsimanninnerat uppersaaserneqarsimanninneralluunniit
kisiisa pissutigalugit.

Suliffeqarfittut inuit ilaasa qanoq "isumaqarfigineraatigut" imaluunniit suliavut,
suliatta pitsaassusaat, sulisuvut suliniutivullu pillugit "eqqoriaanerit"
isumatusaartumik akissuteqartikkuminaatsippavut.

**4. Saassussinerit akissutillu pissusissamisuussappat ataqatigiissillugit
assigiimmillu periaaseqarluni saqqummiunneqartariaqarput. Tamanna
pingaartumik nikanarsaataasunik ajoqutaasinnaasunilluunniit
oqaatigineqartunut tunngavoq.**

Ilanngutassiani marluusuni taakkunani paasissutissat eqqunngitsorpassuusut
oqaaseqarfigiuminaapput. Sermitsiap tigussaasunik
apeqquteqarfigisimassangaluarpaatigut - ilanngutassiallu marluk
"paasiuminaatsut" nassiunneqarnerannut sanilliullugu uppersaataitalinnik
apeqquteqarsimassagaluarput. "Eqqoriaanerit ilimagisallu
uppersaataitaqanngitsut" arlallit saqqummiunnagit apeqqutinut tigussaasunut
oqaaseqarnissarput periarfissiissutigisimassagaluarpa".

Sermitsiamit isummat

Sermitsiaq akissummini, ulloq 212. december 2022 tiguneqartumi allassimavoq:

”...

Suliami pineqartoq

Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanerani attaveqaasersuutit annersaannik suliaqarneq, tassalu timmisartoqarfiornerit pillugit ilanngutassiat marluk naammagittaalliutigineqarput.

Sanaartukkat innuttaasunit akileraartartunit aamma Tusassip kiffartuussineranik atuisartunit [Naammagittaalliorqoq]-ip suliffeqarfutaannit allanit suliniummut aningaasaleeqataasunit toqqaannangitsumik akilerneqartussaapput. Tassa nunami innuttaasut tamarmik Ilulissani, Nuummi Qaqortumilu timmisartoqarfialiat pingasuusut akilertussaavaat.

Aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu suliniut tamanna inuiaqatigiinnut innuttaasunullu sunniuteqartussaavoq, soorlu aamma suliniutip kinguneqaatissai innuttaasunut tamanut sunniuteqartussaasut.

Taamaammat Sermitsiamit timmisartoqarfiornerit ukiut ingerlaneranni arlaleriarluni ilanngutassiarineqartarsimapput, soorlu aamma ilanngutassiarineqarniartut arlallit allanneqanngisaannarsimasut, aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqarfigitinneqarsinnaasarsimangimmata. Assersuutigalugu suliniummut atatillugu aningaasaqarneq 2020-mili aaqqissuisoqarfimmit paasisaqarfigiuminaatsinneqarsimavoq, innuttaasunit tamanna erseqqissumik soqutigineqaraluartoq.

Tassa ilanngutassiat taakku marluk pineqartut timmisartoqarfiit pillugit ilanngutassiarpassuit ilagiinnarpaat.

Ilanngutassiat Sermitsiamit saqqummiunneqarsimasut allattorsimaffii tulliullugit takuneqarsinnaapput. Tamakkiisuunngillat, ilanngutassiali 2019-imeersut aallartissutigissallugit aalajangersimavarput.

Sermitsiami ilanngutassiat

2019

20: Siunissami attaveqaatissaq

21: Isummersuut: Sooq maanna nukinginnarnerua

22: CCCC tunuarterpoq

25: Hollandimiut suliffeqarfissuat ik-mut unammeqataasoq

26: Kiniiserit sooq tunuarternersut paasiuminaatsinneqartoq

26: Taamaattumik mittarfissuarnik suliniut ajutooratarsinnaavoq

29: Isummersuut: Grækenlandimi alianartumik pisoqartoq

30: Kalaallit Nunaat immaqqa USA-p aqqartartunik ujaasineranut atorneqarsinnaavoq

31: Timmisartoqarfinnut piareeqqasut

31: Umiarsuit takornariartaatit Nuuk tunullugu Reykjavík piumanerugaat

32: Munck suliniummik annertoorujussuarnik aallartitsisoq

32: Timmisartoqarfinnut aqquserngit akilerneqarnissaat isumaqatigiinngissutaasoq

32: IA-mi siulittaasoq: Timmisartoqarfiit aningaasaqarnerannik

saqqummiussisoqarnissaanik piunasaqartoq

33: Kalaallit Nunaata oqaluttuarisaanerani sanaartukkat annersaat

33: Taamaattumik mittarfissuarnik suliniut ajutooratarsinnaavoq
33: Uivertoqareersoq timmisartoqarfiit nutaat sanaartorneqalersut
33: Isummersuut: Annaasaqangaatsiarneq
38: Kangerlussuup mittarfia toqqissisimalersitsisarpoq
38: [Naammagittaalliortoq2] aningaasaqarnermut tunngasunik ernummatiginnittoq
38: Illuatungiliuttut Naalakkersuisut sakkortuumik isornartorsioraat
38: Niuerfusinnaasunik ujaasissaagut
38: Danmarkimit Kangerlussuup atuutiinnarnissaa qulakkeerneqartoq
38: Mittarfiit pillugit oqallinneq uniinnartitsissanngilaq
38: Isummersuut: Sakkutuujunngitsunik silaannakkut angallannermi aningaasaqarneq sakkutuullu piumasaqaataat
40: Munckimut qinnuteqartorpassuaqarsimasoq
41: Isummersuut: Naatsorsuisoqarsimanngilaq

2020:

28: Suliassaq ilungersunartoq
30: Isummersuut: Ajornartorsiorartoqartoq
34: Kinguaattoornerup timmisartoqarfiorneq ulorianartorsior Tippaa
35: Mittarfiliortut annertuumik piumasaqaateqartut
40: Munck: Aporfik Københavnimiippoq
47: Mittarfiliortut aningaasanik amerlanerusunik piumasaqartut
51/52: Mittarfiliornermi missingersuutit 2 milliardinik sipporneqarsinnaapput
51/52: Suliniutit annertuut quliungaagata qulingiluat ajutoorfiusarput
53: Namminersorlutik Oqartussat akiliumanngitsut

2021:

8: Aningaasartuuteqarnerneq isornartoqartoq
10: Timmisartoqarfiit aningaasaqarnerat pillugu allaaserisaq økonomi
11: Isummersuut: Timmisartoqarfiit aningaasaqarnikkullu nalorninartorsiorneq
25: Piviusut saqqummiunneqassapput
26: Isertuussat saqqummiunneqarput
28: Angisunnguaq Qujanaq, [Ateq3]-p apersorneqarnera
28: Immikkut akuersissuteqartarneq nalinginnaasuvoq, [Ateq4]-p apersorneqarnera
28: Suliniutiminik ilungersuussilluartartoq ilisaritillugu – [Ateq5]
31: Timmisartortitseqatigiiffinnik ujarlerneq, [Ateq6]-p apersorneqarnera
32: Sila misigisat ilagaat, siunnersortit ASM-imeersut apersorneqarnerat
37: Mittarfiliortiternerup aningaasaqarnera
43: [Naammagittaalliortoq2] nunat tamalaat timmisartoqarfiit pillugit saqqummersitsinerannut peqataasoq
45: [Naammagittaalliortoq2] timmisartoqarfinni atortussat pillugit isumaqatigiissuteqartoq

2022:

5: [Naammagittaalliortoq2]-p Mittarfeqarfiillu kattunneqarnissaat pilersaarutigineqartoq

- 6: Politikkerit eqqarsarluaqqaarsimanngillat. [Ateq7]-p kattussinissamik pilersaarutt pillugit apersorneqarnera
- 13: [Naammagittaalliorq2]-p Mittarfeqarfiillu kattunneqarnissaat kinguartinneqartoq
- 13: Kangerlussuaq nuna tamakkerlugu takornariaqarnermik ineriartortitseqataavoq
- 13: Nutaamik mittarfiliorneq pillugu nalunaarusiaq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik ilisimasalik [Ateq7] oqaaseqartinneqartoq
- 13: [Naammagittaalliorq2]-p nittartagaa ajoquteqartoq. [Ateq8] tunniutiinnarpoq
- 13: Nuummi Ilulissanilu mittarfiit aningaasaqarnerat pillugu isummersuut
- 13: Kangerlussuaq pillugu isummersuut
- 39: Mittarfissuaq siuariartornermik pilersitsissaaq
- 39: Angallasseriaatsimi unammillernartut
- 39: Mittarfeqarfiit [Naammagittaalliorq2]-lu kattupput
- 46: Kalaallit Nunaanni timmisartoqarfiit nutaat pingasut akisussapput
- 46: Mittarfiit akimaniarpallaartut
- 46: aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqaat
- 47: Mittarfiit aningaasaqarnerlu pillugit isummersuut
- 48: Aallariartortarfissap ilusaanut anguniakkat
- 49: Aallariartortarfissaq ulapiffiungaatsiartarfissatut naatsorsuussaavoq
- 49: Isummersuut: Ilungersunartumik ingerlaleriartorneq

Naammagittaalliut

[Naammagittaalliorq1]-mi [Naammagittaalliorq2]-milu paasissutissiisartut pisortaasa [Naammagittaalliorq2]-mi suliniuteqarnermut pisortaanerusimasup suliniutip aallartinnerani piffissami sivikitsumi atorfeqarsimasup apersorneqarnera pillugu Sermitsiap saqqummiussaa naammagittaalliutigisimavaat.

Taanna nunarsuarmi tamarmi mittarfiliortoqartarneranik misilittagaqarluarpoq, Kalaallillu Nunaanni innuttaasunit soqutigineqarnissaa oqaatigineqartariaqarluni.

Tassa suliamut atatillugu ilisimatoq suliniut pillugu isummaminik saqqummiussitinneqarpoq.

Aamma siusinnerusukkut, tassa 2020-mi decembarip qaammataani aviisikkut saqqummiunneqarnikuuvoq.

Naammagittaalliummi pineqarpoq, [Ateq1]-ip ilimagisai erseqqinnerusumik misissoqqaarnagit oqaasertalerneqarsimanerat illuinnaasiortuunerallu.

...

Suliap ingerlanera

Ilanngutassiassanut missingiut [Naammagittaalliorq1]-ip siulittaasuanut ulloq 24. oktober mailikkut siullermik nassiunneqarpoq, missingiutip assilinera [Naammagittaalliorq2]-mi paasissutissiisarnermut pisortanut nassiunneqarluni, tassa ilanngutassiat marluk saqqummiunneqarnissaat

pilersaarutigalugu ilisimatitsissutigivarput. Inaarutaasumik saqqummiussassaq ulloq 26. oktober nassiunneqarpoq, iluarsissutitalillu ulloq 9. november nassiunneqarluni.

Sermitsiami aaqqissuisoq [Naammagittaalliorq1]-imi paasissutissiisarnermut pisortamit aamma [Naammagittaalliorq2]-mi paasissutissiisarnermi pisortamit ulluni 25. aamma 26. oktober sianerfigineqarpoq, ilisimatinneqarlunilu Sermitsiap [Naammagittaalliorq1] [Naammagittaalliorq2]-lu oqaaseqarnissamut periarfisseqqaarnagit ilanngutassiat saqqummiutissappagit, ilanngutassiat pineqartut illuinnaasiortuunerarlugit Tusagassiinermik aalajangiisartunut naammagittaalliuutigineqassasut. Taamaammat oqaatigineqartunut pingaarutilinnut akissuteqareernissaannut ilanngutassiassat saqqummiunneqarnissaasa kinguartinneqarnissaat aalajangersimavarput.

Sermitsiamit ulloq 31. oktober akissuteqaqqusisoqarpoq, nalunaarutigalugulu ilanngutassiat ulloq 11. november saqqummiukkusunneqartut.

[Naammagittaalliorq1]-imi paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 1. november apeqqutigaa, akissuteqarnissamut qanoq piffissaliisoqarsimanersoq. Sermitsiamit akissutigineqarpoq, ilanngutassiassat sapaatip-akunnera sinneralugu uninngatinneqarsimasut, ullorlu 4. november kingusinnerpaamik akissutisinnissaq piumasarineqarluni. Paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 2. november apeqqutigaa, ilanngutassiassat marluk oqaluuserineqartut pineqarnersut.

Paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 3. november nalunaarutigaa, illuinnaasiortumik isorinninngitsumillu tusagassiiniarneq pineqartoq.

Paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 4. november Sermitsiami aaqqissuisuunermut tusagassiortumullu allappoq, ilanngutassiassani paasissutissanik pissarsiffigineqartup ataasiinnaanera isornartortaartoq, ilanngutassiassallu paasissutissaannartut nassiunneqarnerat eqqarsarnartoq.

Namminersorlutik Oqartussani paasissutissiisarnermut pisortap nangilluni allappoq:

"Allaaserisart marluusut "Kalaallit Nunaata Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfissai pingasut 6,5 milliard koruuninik akeqassangatinneqarput" kiisalu "Mittarfiit kusanartuunissaat atorsinnaanerinit pingaartinneqarnerusoq" suliamut tunngatillugu illuinnaasiortumik, eqqunngitsumik qalipaasersukkatullu saqqummiinerupput.

Mittarfiliortiternernut tunngatillugu missingersuutitigut tunngavissat malinneqarsimanerarneqarnerat ilumoorpoq.

Allaaserisat marluusut eqqunngitsumik paasitinneqarsimanermik, ilimagisanit, eqqoriaanernik namminerlu takusimasalik aallaaveqarput.

Tusagassiorfiit eqqortunik paasissutissiisarnissaq suliassaasa pingaarnersaraat. Tamatumalu saniatigut paasissutissat saqqummiunneqartussat saqqummiunneqaqqittussalluunniit eqqortuunersut aamma misissugassarislugit. Allaaserisat marluusut tusagassiortup paasissutissiisimasullu inuttut isummaminnik saqqummiussaatur isikkoqarnerorpasippat aviisimilu nalinginnaasumik piviusumik aallaaveqarluni allaaserinnittartumi nutaarsiassatut isigineqarsinnaanatik.

Eqqortormi tassaavoq pilersaarutit pingasuusut missingersuutit naapertorlugit ingerlammata.

Kiffaanngissuseqarluni tusagassiisarneq tapersersugaraarput taamaattorli illuinnaasiortumik isornartorsiuerpalaanngitsumillu tusagassiisarneq tapersersugarinatigu. Allaaserisat marluusut imarisaat eqqarsaatigalugit Tusagassiuutit pillugit aalajangiisartunut ingerlatitseqqinnissarput eqqarsaatigilerparput.

Taamaattumik tusagassioriaaseq atorneqartoq aallaaserisanilu marluusuni pasilliutit akuerisinnaanngilluinnarpavut erseqqissaatigissallugulu allaaserisani saqqummiussat eqqunngitsuullutillu eqqoriaanertut isikkoqarmata".

Sermitsiap Namminersorlutik Oqartussani paasissutissiisarnermut pisortap illuinnaasiorneraaneranut ulloq 4. november akissuteqarluni oqaatigaa, tamannarpiaq pissutigalugu ilanngutassiarineqarniartut [Naammagittaalliortoq1]-imut [Naammagittaalliortoq2]-llu oqaaseqarfigisassanngorlugit nassiunneqarsimasut.

Sermitsiamit ulloq 7. november apeqqutigineqarpoq, [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-llu ulloq 4. november akissutaat oqaaseqaatitut isigineqarsinnaanersut.

Paasissutissiisarnermut pisortap ulloq 8. november nalunaarutigaa: "Ilanngutassiassanut marlunnunnt taakkununga oqaaseqaatissaqanngilagut". Nanngillunilu allalluni: "Ilissinnut siusinnerusukkut nassiussimasakkat ilinnut aaqqissuisoqarfinnullu ilisimatitsissutaapput. Suli isumaqarpugut, pasilliutigineqartut, eqqoriaanerit kukkussutigineqarsimasullu tunngavigalugit tusagassiortoqarsimasoq.

Ilanngutassiassat taakku marluk tallimanngornermi saqqummiunneqarnissaat suli pilersaarutigaaasiuk?"

Sermitsiamit ulloq 8. november akissutigineqarpoq: Sermitsiamit sapaatip-akunnerani pineqartumi saqqummiunneqarnissaat naatsorsuutigineqanngitsoq. Aviismit tupigusuutigineqarpoq, naammagittaalliuuteqartup illuinnaasiortumik tusagassiortoqarnera oqaatigeriarlugu oqaaseqarfigineqarumannginera.

Tamatumungalu peqatigitillugu aviisi ilanngutassiassanik saqqummiussissappat tusagassiunermik aalajangiisartunut naammagittaalliuuteqarnissaq aarlerisaarutigalugu.

Aaqqissuisoqarfimmit sapaatip-akunnerani pineqartumi aalajangiunneqarpoq, ilanngutassiarineqarniartut aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqaammik nassuiaammillu ilallugit saqqummiunneqassasut, taamaammallu aviisimit ilanngutassiarineqarniartut [Naammagittaalliorq1] [Naammagittaalliorq2]-llu oqaaseqaataannik ilanngiussa qarani saqqummiunneqarlutik.

Paasissutissiisarnermi pisortat taakkua marluullutik ilisimatitsissutigaat, ingerlatseqatigiiffimmit missingersuusiarineqarsimasut malinneqartut. Soorli 2021-mut ukiumoortumik nalunaarussiaq naapertorlugu aallaqaammut 3,3 milliarder koruunit nalingannik missingersuusiorqareersimagaluortoq missingersuutit 4,9 milliarder koruuninut qaffanneqarsimanersut nassuiarneqanngilaq.

Ilanngutassiarineqarniartut ulloq 18. november saqqummiunneqarput, ullorlu 14. december tusagassiunermik aalajangiisartut Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmi allaffiannut naammagittaalliuut anngunneqarluni.

Naammagittaalliummut akissut

Pingaarnertut naammagittaalliuutigineqartut marluk tassaapput, mittarfiliornerit illuinnaasiortumik isornartorsiorneqarnerat aamma ilimagisatut taaneqartut misissoqqinneqarsimannginnerat.

Tamannarpiarli pissutigalugu ilanngutassiassatut missingiut siulleq [Naammagittaalliorq1]-mut [Naammagittaalliorq2]-mullu ulloq 24. oktober nassiuunneqarpoq. Sermitsiap saaffiginnissutaani oqaatsit atorineqartut suugaluarpataluunniit paasissutissiisarnermi pisortat taakku marluullutik sapaatip-akunnerisa marluk ingerlaneranni ilimagisatut saqqummiunneqartut akissuteqarfugalugillu oqaaseqarfigisinnaagaluarpaat.

Ilisimasallip naatsorsuutigisai pineqartillugit misissueqqinnissamik piumasaaqateqarneq paatsoorneqarsinnaavoq. Pisussaaffik tamanna pissusiviusunut atuuppoq. (Assersuutigalugu paasissutissanik pissarsiffiup (ataasiinnaap) imatut imatullu kiisalu sumik arlaannik ilimagisaqarnera naapertorlugu. Paasissutissaq ingerlaannartumik saqqummiunneqarpat oqaatigineqartariaqarpoq, pisoq allamit suli uppersarneqanngitsoq.) Ilangutassiani pineqartuni siunissami qanoq pisoqarumaarnera pineqarpoq, tassa siunissami pissutsit atuuttussat qularnartortaqtut. Ilisimasallip suliniummut atatillugu naatsorsuutigisaminik oqaaseqaqqusaannginnera eqqumiippoq, naatsorsuutigisallu taakkua sasqqummiuteqqusaannginnerat aamma eqqumiilluni.

Naammagittaalliuut aallernerlugu ilisimasallip mianersortariaqarneranut arfinilinnik assersuusiortoqarsimavoq. Taamatut nalinginnaasumik eqqarsartaaseqarnerup mumilluinnarneratut tamanna isikkoqarpoq. Naammagittaalliuuteqartoq isumaqarmat inuk apersorneqartoq sunik tamanik eqqoriaasooq, taamalu kukkusumik eqqoriaasimasooq ilanngutassiami mianersortumik oqaaseqaateqarneq akuersaarneqarsinnaavoq. Ilisimasaqarnerusutut uppersaataitaqanngitsunik oqaaseqarnermut sanilliullugu tamanna akuersaarneqarsinnaaneruvoq.

Naammagittaalliummi aamma aningaasartuutissatut naatsorsuutigineqartut pillugit oqaaseqarneq isornartorsiorneqarpoq. Pisortat annertuunik suliniuteqarneranni aningaasaliissutinik sippuisoqartarnera uppersaataissaqarluarpoq. Tamanna aamma 2020-mi ilanngutassiarineqartumi eqqaaneqarpoq. Taamaammatt suliniutip tamarmiusuup ilaasa aningaasaliissutigineqartut iluini isumagineqarsinnaaneri arlaannit apeqquserneqarnerat naammagittaalliuuteqartumit akuersaarneqanngilluinnarnera eqqumiigineqarsinnaavoq. Immaqa aamma oqaatigineqarsinnaavoq, [Naammagittaalliortoq2]-p nammineq paasissutissaatai, assersuutigalugu [Naammagittaalliortoq2]-p 2021-mut ukiumoortumik nalunaarusiaani quppernerit 9-10-t naammaannartut. Assersuutigalugu Ilulissani mittarfissap nutaap toqqammavissaanik immiinnginnermi sanaartunnginnermilu nunap qeriuannartup piirneqarnerani aningaasartuutit pillugit paasissutissanik pissarsisoqarsinnaanngivissimavoq.

Ilanngutassiami aamma isertitassatut naatsorsuutigineqartut sammineqarput, ilisimasallimmi Ilulissani Qaqortumilu takisuunik mittarfeqarnissamik pisariaqartitsisoqarnerisooq apeqqusermagu. Ilisimasalik isumaqarpat, Ilulissat kangia ukiuni makkunani takornarianit soqutigineqarunnaariartortoq, taava tamanna aamma oqaatigineqaqqusaannginnerpa. Aamma Qaqortumi mittarfissap takissutaani 300 meterit kingullit naleqassusaasa qularnartoqarnerat allanit saqqummiunneqarsimavoq, tassunga assersuutigalugu Kujataani timmisartoqarfissaq pillugu [Naatsorsuuserisoq1]-ip nalunaarusiaa kingulleq takuneqarsinnaavoq.

Naammagittaalliuuteqartup saqqummiussaani immikkoortoq 4-mi oqaatigineqarpoq, ilanngutassiani apersuiffiusuni ajoqusiisinnaasunik oqaaseqartoqarsimasooq. Naammagittaalliuuteqartoq isumaqavinnerluni, ilanngutassiat taakku pineqartut sanaartornerup sinnerani aningaasartuuteqarnerulersitsissasut imaluunniit siunissami timmisartoqarfinit isertitassaaajumaartut annikillissagai? Sunamita ajoqusiisinnava? Kikkunnit tamanit soorunami kissaatigineqarpoq, suliniummut missingersuusiat malinneqarumaartut.

Paasissutissiisarnermili pisortat isumaqarunik, nammineq inuttut naatsorsuutigisat saqqummiuppallaarneqarnerisigut aningaasartuutissanik

nakkutilliineq ajoquserneqassasoq, tassa niuernermi isertugaatigisat pineqartillugit, taava tamanna oqaatigineqaannarsinnaavoq.

Aamma ilisimasallip isummani naatsorsuutigisanilu nammineerluni oqaatigai. Ilisimasalik paasissutissiisarnermi pisortat isornartorsiutaannik saqqummiiffigineqarsimavoq, taamaakkaluartoq oqaatigisimasani aalajangiussimavai isumaqarlunilu oqaaseqarnissamut pisinnaatitaaffeqarluni, tassungalu atatillugu kiffaangissuseqarluni oqaaseqarsinnaatitaaneq innersuussutigaa.

Taanna kinaannaangilaq, nunaili tamalaat akornanni mittarfinnik immikkut ilisimasaqartuuvoq [Naammagittaalliortoq2]-milu aqutsisunut ilaasimalluni, taamaammat tusagassiortutut pisussaaffiuvoq, taassuma nammineerluni maluginiarsimasaanik siulittuutigisaanillu paasissutissiinissaq.

Aammali oqaatigineqassaaq, ilanngutassiani tamani Sermitsiamit saqqummiunneqarsimasuni, timmisartoqarfissanut naatsorsuuigisarpassuit illuinnaasiortutut oqaatigineqarsinnaanerit. Naatsorsuutigisat soorunami ilungersunarsinnaasut, maannakkorpiarli misilerarneqarsinnaangitsut.

Assersuutigalugu ILS cat.1 minnissamut qulakkeerinnissinnaasutut oqaatigineqarsimasoq aamma Angallannermut Aqutsisoqarfimmit immikkut akuersissuteqartarneq naapertorlugu timmisartortartut pikkorissarneqarnissaannik piumasaaqatigineqartut timmisartuutileqatigiiffiit mittarfimmik atuinissaannut sunniuteqartussaapput.

Tusagassiornermi apersorneqartartut suliaminnut isummaminnullu atatillugit illuinnaasiortumik oqaaseqartarnerat nalinginnaasuvoq. Kinaassusersiunnginniaraannimi illuatungeriit tamarmik oqaaseqarnissamut periarfissinneqartussaapput. Tamanna uummaarissumik tunniussimasumillu oqallinnissamut tunngaviuvoq.

Kalaallit Nunaanni oqartussat sulinerminnik oqallitsitsinaveersaernerat oqartussaaqataanermut ajoqutaasoq isumaqarpugut. Soorlu aamma tamanna anneruniartupilussuunermut aamma oqartussat isumaannut naatsorsuutaannullu naapertuutinningsumik isornartorsiutigineqartunut ilimagisanullu tamanut ilisimasaqarnerusutut pissusilersornermut takussutissaasoq.”

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut tunngavilersuutaat aalajangiussaallu

Aalajangeeqataasimapput

Kirsten Thomassen, Karsten Sommer aamma Peter Jensen

Eqqortumik paasissutissiineq paasissutissarsiffigisamillu isorinnissinnaaneq
Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassani immikkoortoq A, nr. 1-imi
allassimavoq, tusagassiorfiit eqqortumik sukkasuumllu paasissutissiisarnissaq

suliassarigaat. Periarfissaqartillugu qulakkeerneqartariaqarpoq paasissutissat tunniunneqartut ingerlateqqinneqartulluunniit eqqortuunerat.

Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassani immikkoortoq A, nr. 2-mi allassimavoq, nutaarsiassanik pissarsiffiit isorinninnermik takutitsivigisariaqartut pingaartumik taakku oqaatigisaat inuttut soqutigisanik akorneqarsinnaasimagaangata imaluunniit ajoqusiiniarnermik siunertaqaraangata.

Tusagassiuinermik aalajangiisartut aallaqqaasiullugu oqaatigaat, aaqqissuisoq tusagassiassamik aaqqissuisinnaatitaasoq, tunngaviatigullu tusagassiivimmit sun saqqummiunneqassanersoq pillugu aalajangiisinnaatitaasoq. Aaqqissuisup aaqqissuisinnaatitaaneranut killiliussat iluanni pissutsit susassaqartut ilaannut allanulluunniit qitiusut aaqqissuisup minissinnaavai, soorlu aamma aaqqissuisup nammineq aalajannersinnaagaa atortut paasissutissanillu pissarsiffiit peqataatinneqassanersut peqataatinneqassannginnersulluunniit, tassa saqqummiunneqartut eqqortumik takutitsippata.

[Ateq1]-ip [Naammagittaalliortoq2]-mi sulisimanera eqqarsaatigalugu, Tusagassiuinermik Aalaangiisartut isumaqarput, taassuma [Naammagittaalliortoq2] [Naammagittaalliortoq2]-lu ajortumik isigineqalersinneqarnissaat soqutigisarisinnaagaa. Ilanngutassiani pineqartuni marluusuni atuarneqarsinnaavoq, [Ateq1] piffissami sivikitsuinnarmi [Naammagittaalliortoq2]-mi atorfeqarsimasoq, timmisartoqarfissanullu nutaanut aningaasartuutigineqartussatut missingiunneqarsimasut pillugit ilanngutassiami atorfeqarnerup qanoq unitsinneqarsimanera itinerusumik nassuiarneqarluni. Tusagassiuinermik Aalajangiisartut tamatuma kingornatigut nalilerpaat, ilanngutassiani pineqartuni [Naammagittaalliortoq2]-p mittarfliortiternermi nammineq inuttut soqutigisai naammattumik paasissutissiisutiginartut.

Ilanngutassiani oqaaseqaatit saqqummiunneqartut [Ateq1]-p isumaanik naatsorsuutaanillu saqqummiussisuupput, aamma ilanngutassiani atuarneqarsinnaavoq [Ateq1]-p oqaaserisimaninut paasissutissat sorliit tunngavigisimanerai. Sermitsiap aamma ilanngutassiat aqutigalugit ilisimatitsissutigaa, [Ateq1]-p suliniutini assingusuni allani misilittagaqarnera tunngavigalugi paasissutissiisussatut toqqarsimagaa.

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut suliame paasissutissat tunngavigalugit oqaatigaat, [Naammagittaalliortoq2] [Naammagittaalliortoq1]-ilu paasissutissanik mittarfiliornerni tamakkiisumik aningaasartuutissanut erseqqissaassutaasinnaasunik nassitsisimanngitsut, imaluunniit mittarfiliornernit pillugit Sermitsiap [Ateq1]-imut oqaaseqartitsineranut tunngassuteqartut pillugit paasissutissanik eqqornerusunik tunniussisimanngitsut.

Aalajangiisartut tamanna tunngavigalugu isumaqarput, Sermitsiap [Ateq1]-ip oqaasesqaataanik saqqummiussinissamik paasissutissiisartutullu atornissaanik aalajangiisimaneranut isornartorsiuinissamut tunngavissaqanngitsoq.

Saqqummiussineq

Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissamut malittarisassani immikkoortoq A, nr. 3-mi allassimavoq, paasissutissat arlaannut ajoquusiinnaasut, nikanarsaataasinnaasut tatigisaanermilluunniit annikillisisinnaasut saqqummiutilersinnagit immikkut ittumik misilinneqartassasut, pingaartumik pineqartumut saqqummiunneqarnerisigut. Saqqummiussineq imatut pisariaqarpoq apersorneqartoq akinissaminut naammaginartumik piffissalerlugu.

Immikkoortoq A, nr. 4-mi allassimavoq, saassussinerit akissutillu pissusissamisuussappat ataqatigiissillugit assigiimmillu periaaseqarluni saqqummiunneqartariaqartut. Tamanna pingaartumik nikanarsaataasunik ajoqutaasinnaasunilluunniit oqaatigineqartunut tunngavoq.

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu isumaqatigalugit oqaatigaat, ilanngutassiani oqaaseqaatigineqartut arlallit nikanarsaataasinnaasutut imaluunniit tatigisaanermik annikillisisinnaasutut isigalugit. Matumani assersuutigalugu oqaatsit pineqartut tassaapput "inuttarsiuineq", "siulersuinerlunneq", "suliamik ilisimasaliunngitsunik atorfinitsitsisimaneq" aamma [Naammagittaalliortoq2] "[...] siunnersuinerluttumik imaluunniit sanaartormik ingerlatsisumik suleqateqartumik siunnersorteqarsimasoq [...]"

Illuatungeriinnit tamanit ilisimatitsissutigineqarpoq, ilanngutassiassatut pineqartut Sermitsiamit tamanut saqqummiunneqartinnatik [Naammagittaalliortoq1]-mut [Naammagittaalliortoq2]-mullu saqqummiunneqarsimasut.

Aalajangiisartut nalilerpaat, [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu ilanngutassiassat imaannut oqaaseqarnissamut periarfissinneqarsimasut, tusagassiivimmi apeqqutitut aalajangersimasunut oqaaseqaatigineqartut saqqummiunneqarnerannut atatillugu akissuteqarfigineqartussanut oqaasertaliornissamut pisussaaffeqartutut oqaatigineqarsinnaanngimmat.

Aalajangiisartut ilanngullugu nalilerpaat, Sermitsiami aaqqissuisoqarfimmit oqaaseqaatit ilanngutassiassanut pineqartunut ilassutitut saqqummiunneqarnerisigut, [Ateq1]-p oqaaseqaataanut [Naammagittaalliortoq1] [Naammagittaalliortoq2]-lu isumaqataannginnerat ilanngullugu saqqummiunneqarsimasoq.

Tusagassiuinermillu Aalajangiisartut tamanna tunngavigalugu Sermitsiap saqqummiussaata isornartorsiorneqarnissanut tunngavissaqanngitsoq oqaatigaat.

Tusagassiuinermik Aalajangiisartut aamma oqaatigaat, Sermitsiamit Pitsaasumik tusagassioriaaseqarnissaq avaqqunneqarsimangitsoq.

Kirsten Thomassen
Formand